Урок. Відгук на твір мистецтва

урок вивчення нового матеріалу з елементами практикуму · 45 хв

«Простота, правда і природність, ось три великі принципи прекрасного в усіх творах мистецтва.» — Крістоф-Віллібальд Глюк

Проблемне питання уроку: Чому про одну й ту саму картину можна написати і опис, і відгук, але лише відгук виражає думку автора і переконує читача?

Мета

Знаннєві	Діяльнісні	Ціннісні
• учень/учениця записує визначення відгуку на твір мистецтва • називає частини відгуку (теза, докази, висновок, рекомендації) та його стиль • називає форми відгуку (лист, виступ, щоденниковий запис, стаття, конкурсна робота)	• розрізняє опис твору мистецтва і відгук на нього • знаходить у тексті тезу, докази та загальну оцінку • добирає оцінні слова й вирази та дописує до відгуку висновок із рекомендацією	• усвідомлює значення обґрунтованої оцінки твору мистецтва для культурного діалогу • обґрунтовує власну оцінку твору мистецтва щонайменше одним доказом

Базові поняття і терміни

відгук, теза, докази, загальна оцінка (висновок), рекомендації, публіцистичний стиль, триптих.

Форми роботи

- письмовий мозковий штурм
- фронтальна бесіда
- робота з текстом підручника
- робота в парах із таблицею
- спостереження за прикладами

Обладнання та реактиви

- підручник Глазової (с. 84) та підручник Бондаренко (§ 22, с. 216–220)

- слайд зі схемою відгуку (теза, докази, висновок, рекомендації) і слайд із трьома прикладами для мотивації
- роздруківка таблиці «Частина відгуку / Що є в тексті про Кравчука» для кожної пари
- репродукція літографії Касіяна «Шевченко в Україні» на слайді
- тлумачний словник української мови для слів «триптих» та «імпресіонізм»
- проєктор або інтерактивна дошка

Демонстрації

- Схема відгуку на слайді (теза, докази, висновок, рекомендації) — що помічаємо, що теза йде перед доказами, а рекомендації завершують текст
- Опис зовнішності Василя Касіяна поруч із відгуком на його літографію «Шевченко в Україні» (Глазова, с. 84) — що помічаємо, що перший текст розповідає про людину, а другий оцінює твір
- Речення «Без сумніву, цей образ полонив кожного українця» на слайді — що помічаємо, що автор висловлює власну оцінку та підкріплює її словами про образ
- Таблиця на дошці про триптих Кравчука (Бондаренко, с. 218–219) — що помічаємо, що кожна частина відгуку має своє місце і свої мовні ознаки

Міжпредметні зв'язки

- Мистецтво — літографія Василя Касіяна «Шевченко в Україні» і триптих Федора Кравчука як приклади творів, про які пишуть відгуки
- Українська література — образи Тараса Шевченка та Михайла Коцюбинського, про яких ідеться у відгуках

Місце уроку в темі

Попередній урок: На попередньому уроці учні працювали з твором-роздумом у публіцистичному стилі та його порадами (основна думка, приклади, цитати, висновки).

Наступний урок: На наступному уроці учні писатимуть власний відгук на твір мистецтва за поданою схемою.

Безпека

- Під час роботи в парах не пересувайтеся класом, обговорюйте відповідь пошепки, щоб не заважати іншим.
- Не торкайтеся кабелів проєктора та розеток, зображення на слайді перемикає лише вчитель.
- Якщо учні шукають репродукції творів в інтернеті, вони користуються лише сторінками, які вказав учитель, зі ввімкненим безпечним пошуком.

- Роздруківки з таблицею тримайте на парті, а не на краю, щоб аркуші не падали під ноги.

Структура уроку

1. Організаційний момент — 1 хв
2. Актуалізація — 5 хв
3. Мотивація — 3 хв
4. Вивчення нового — 21 хв
5. Закріплення — 9 хв
6. Рефлексія — 4 хв
7. Домашнє завдання — 2 хв

Хід уроку

Організаційний момент 1 хв

Учитель: Вітається з класом, перевіряє готовність до уроку, оголошує тему «Відгук на твір мистецтва» та показує слайд із епіграфом.

Учні: Вітаються, перевіряють підручник Бондаренко (§ 22) і зошит, налаштовуються на роботу.

Учитель читає епіграф («Простота, правда і природність, ось три великі принципи прекрасного в усіх творах мистецтва», Крістоф-Віллібальд Глюк) і зазначає, що сьогодні вчимося говорити про твори мистецтва так, щоб нас розуміли й вислуховували.

Актуалізація 5 хв

Учитель: Проводить письмовий мозковий штурм. Читає запитання по черзі, а кожен учень записує відповідь одним рядком у зошиті. Наприкінці відповіді перевіряють усім класом.

Учні: Письмово, одним рядком, відповідають на кожне запитання, звіряють свої записи з правильними відповідями.

1. Що потрібно сформулювати перед написанням твору-роздуму? (Очікувана відповідь. Основну думку висловлювання, тобто що ви стверджуватимете.) 2. Для чого у творі-роздумі наводять приклади з життя і факти з різних джерел? (Для переконливості й доказовості викладу.) 3. Як слід використовувати цитати у творі? (Доречно.) 4. Яку композицію має мати твір-роздум? (Стрункість, пропорційність частин, логічність викладу думок.) 5. Що має бути наприкінці твору-роздуму? (Висновки, особисте ставлення до подій, фактів і людей та їхня оцінка.)

Мотивація 3 хв

Учитель: Показує на слайді три короткі тексти про художника Василя Касіяна, ставить запитання «Який із них є відгуком на твір мистецтва?» і формулює проблемне питання уроку.

Учні: Читають мовчки, висловлюють здогади, які тексти схожі між собою та чим вони різняться.

Приклад 1. «Він був плечистий, міцної кості, дещо сутулуватий, з буйною гривою цупкого кучерявого волосся. Часто виймав із кишені блокнот і робив якісь замальовки.» (Глазова, с. 84) Це опис зовнішності

митця, твору мистецтва тут немає. Приклад 2. «Гравюри „Гайдамаки", „Тарас Шевченко", „Шевченко серед селян" збагатили українське образотворче мистецтво.» (Глазова, с. 84) Це відомості про творчість, оцінки конкретного твору немає. Приклад 3. «Бентежний образ поета злився з образом збуреної природи. Без сумніву, цей образ полонив кожного українця.» (Глазова, с. 84) Тут автор оцінює літографію «Шевченко в Україні». Усі три тексти розповідають про те саме, про Касіяна та його мистецтво, але лише один є відгуком. Учитель ставить проблемне питання уроку (чому про одну й ту саму картину можна написати і опис, і відгук, але лише відгук виражає думку автора і переконує читача?) і пропонує повернутися до нього наприкінці.

Вивчення нового 21 хв

Учитель: Організовує три активності по 7 хвилин. Спочатку працюють із текстом підручника, потім у парах заповнюють таблицю, після цього спостерігають за мовою відгуку. Показує слайд зі схемою та таблицею.

Учні: Читають підручник, складають схему відгуку, у парах заповнюють таблицю про триптих Кравчука, добирають оцінні вирази з відгуку Касіяна.

Активність 1 (7 хв). Робота з текстом підручника, Бондаренко, § 22, с. 217. Учні читають визначення і виписують схему відгуку в зошит. Запитання. Що таке відгук? (Текст, у якому висловлюється обґрунтована думка про прочитане, побачене або почуте і дається його оцінка.) Які частини має відгук? (Теза, тобто думка про твір мистецтва, докази, у висновку загальна оцінка твору, рекомендації наприкінці.) Яким стилем пишуть відгук? (Публіцистичним.) Які форми може мати відгук? (Лист, текст виступу з повідомленням, щоденниковий запис, стаття в журнал чи газету, конкурсна робота.) Продукт, схема відгуку в зошиті. Активність 2 (7 хв). Робота в парах. Учні читають відгук на триптих Федора Кравчука «Чернігівське обійстя Коцюбинського» (Бондаренко, с. 218–219) і заповнюють таблицю «Частина відгуку / Що є в тексті». Очікувані записи. Теза, триптих розкриває світ, у якому жив і творив письменник, і підпорядковує деталі одній ідеї. Докази, письменник у природі та поруч із садом, а в інтер'єрі вітальні рояль, картини, книги, розчинені в сад двері й гуцульський килимок на порозі. Висновок-оцінка, ідейно-естетична концепція твору знайшла гідне втілення. Рекомендації, у поданому уривку їх немає, діти це зазначають. Продукт, заповнена таблиця. Демонстрація. Таблиця на слайді, вчитель перевіряє записи з класом. Активність 3 (7 хв). Спостереження за прикладом. Клас перечитує відгук на літографію Касіяна (Глазова, с. 84) і відповідає на запитання. Що спільного в реченнях «Бентежний образ поета злився з образом збуреної природи» та «Без сумніву, цей образ полонив кожного українця»? (В обох висловлено ставлення автора до образу, а не лише названо деталі.) Які слова показують оцінку? (Бентежний, без сумніву, полонив кожного.) Чим відгук відрізняється від опису зовнішності Касіяна? (У відгуку є оцінка твору, а в описі її немає.) Продукт, список із трьох оцінних виразів у зошиті.

Закріплення 9 хв

Учитель: Видає чотири завдання по черзі, відводить на кожне 2–3 хвилини, перевіряє усно або за зразками.

Учні: Виконують завдання письмово в зошиті, перевіряють у парах і порівнюють із зразками.

Рефлексія 4 хв

Учитель: Пропонує повернутися до проблемного питання та провести рефлексію за прийомом «Одне речення».

Учні: Письмово дають відповідь на проблемне питання, решту розповідають усно.

Домашнє завдання 2 хв

> **Учитель:** Називає завдання і пояснює вибір. Відповідає на запитання.
> **Учні:** Записують завдання в щоденник.

Завдання для закріплення

1. Із чотирьох речень виберіть ті, у яких є оцінка твору мистецтва, а не лише опис або відомості. 1) Тарас простує високим берегом Дніпра. 2) Без сумніву, цей образ полонив кожного українця. 3) Митець ілюстрував твори Івана Франка, Лесі Українки та Василя Стефаника. 4) Художник тонко відчуває колір.
Відповідь: Оцінку містять речення «Без сумніву, цей образ полонив кожного українця» та «Художник тонко відчуває колір». Речення про Тараса на березі Дніпра є описом, а речення про ілюстрації творів письменників подає відомості про творчість.

2. Розташуйте речення у правильній послідовності частин відгуку на літографію «Шевченко в Україні». Назвіть частину, яку розкриває кожне. А) Без сумніву, цей образ полонив кожного українця. Б) Літографія Василя Касіяна показує поета, образ якого злився з образом збуреної природи. В) Поривчастий вітер гне верби, важкі грозові хмари вкрили небо, а Тарас підставив обличчя вітрові.
Відповідь: Спочатку теза («Літографія Василя Касіяна показує поета, образ якого злився з образом збуреної природи»), потім докази («Поривчастий вітер гне верби, важкі грозові хмари вкрили небо, а Тарас підставив обличчя вітрові»), наприкінці висновок-оцінка («Без сумніву, цей образ полонив кожного українця»).

3. Перебудуйте описове речення на частину відгуку, додавши оцінку. «У триптиху є портрет письменника, сад і вітальня.»
Відповідь: Зразок. Портрет письменника, сад і вітальня складаються в цілісну панораму життєвого світу Коцюбинського, і це переконливо втілює задум художника. Приймаємо будь-яку відповідь, де збережено факти й додано обґрунтовану оцінку.

4. Допишіть завершення відгуку на літографію Касіяна. Складіть 2 речення з висновком і рекомендацією, кому і чому варто побачити цей твір.
Відповідь: Зразок. Літографія Василя Касіяна переконливо поєднує образ поета та образ збуреної природи, тому її образ запам’ятовується. Рекомендуємо побачити цей твір усім, хто хоче краще зрозуміти шевченківську тему в українському мистецтві.

Диференціація

Сильним: Напишіть 5–6 речень відгуку з рекомендацією на твір мистецтва за вибором (фільм, пісню, картину, виставу). Обов’язково виокремте тезу, два докази, висновок і рекомендацію.

Підтримка: Скористайтеся карткою-опорою для четвертого завдання. Початки речень «Перед нами…», «Автор відтворює…», «Без сумніву, …». Зразок на іншому прикладі. Теза. Художник тонко відчуває колір. Доказ. Він використовує чисті, яскраві фарби й контрасти холодних і теплих тонів. Висновок. Пейзажі митця передають стан природи в певний момент. За цим зразком допишіть відгук на літографію Касіяна.

Домашнє завдання

Базове: Повторити теорію з § 22 (Бондаренко, с. 217) і виконати вправу 464 (відгук на пейзажний живопис Олексія Полякова). З’ясувати, у чому рецензент вбачає своєрідність творчої манери митця і що таке імпресіонізм.

За вибором: За вибором. Виконати вправу 463 (пояснити афоризм Глюка і обґрунтувати, чи додержано цих принципів у творчості Кравчука) або написати 5–7 речень відгуку на улюблений фільм чи пісню за схемою уроку.

Рефлексія

Прийом «Одне речення». Письмово, у зошиті, кожен відповідає на проблемне питання уроку одним реченням (очікувана відповідь, відгук на відміну від опису містить тезу з доказами та загальну оцінку, тому виражає думку автора й переконує читача). Усно, по колу, кілька учнів називають, що було найлегшим на уроці, а що найважчим.

Джерела:

- Українська мова (Глазова) 10 клас, с. 84